

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

ויצא

גליון ח (קיא)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 סראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושתיים לכריאה
שנת השמונים להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן הענינים

במענת כ"ק אד"ש בנוגע להרש"י דשמה"ח כסלו ד
בענין הנ"ל ה

לקוטי שיחות

דרגה ישמעאל לאחר שעשה חשובה ז
בענין הנ"ל ח
בענין קיצור ואריכות איזה מהן יותר נעלה (גליון) ח
אם ה"אצל אברהם ענין הבר-מצוה ט
מה שמפרש רש"י בענין המכפלה (גליון) ט
הנחת התיבה לאחר המבול ט

שיחות

בענין ישלח מלאכו אתך (גליון) י
המגי' ס"ח ה"ז כאילו כתבו כולו יא
אי הוה איסור תחומין בקרוך רכבה בשבת (גליון) טו

שונות

יסוד ישיבת "תומכי תמימים" טו
הערות להיום יום יז

א. בגליון לפ' תולדות ש.ז. נדפסה תשובת כ"ק אדמו"ר שליט"א להוכיח שרבקה לא היתה נוכחת בעת סיפורו של אליעזר, ואעפ"י שבסיום סיפורו נאמר ויוצא העבד כלי כסף גו' ויתן לרבקה - צריכים לומר שחלוקת המתנה לא היתה באותו מעמד, כי א) מזה שלא נתן גם לבתואל מוכח שמת לפני החלוקה, ב) אפשר לומר שמת כשדו סמוכים על יד שולחן האכילה ואעפ"י כ המשיכו כמו"מ וכו', ועל כרחק מת אחרי ויאכלו וישתו (אחרי שעזבו השלחן), ואז חלקו המתנות, ועפ"י ז איך סתירה מפסוק הנ"ל (ויתן לרבקה) להנאמר בהתועדות שלא היתה נוכחת בעת סיפורו של אליעזר.

ולכאורה: א) בלקו"ש כרך יו"ד ע' 65 הערה 9 מבואר שזה שאליעזר לא נתן מתנה גם לבתואל "כי מובן שמגדנות - פירות... ה"ז מתנה קטנה שאינה חשובה ולכן גם אינו ראוי ליתן לבעה"ב עצמו ולכן לא נתן אלא לאחי" ואמה" - שעפ"י ביאור זה הרי בתואל כן הי' חי ונוכח בעת חלוקת המתנות והומת אח"כ.

ב) עפ"י תשובה הנ"ל - נשאר השאלה שבלקו"ש שם "והא דלא הוקשה לו לרש"י ובתואל היכן הי' במ"ש לפני"ז (שם, נג) ומגדנות נתן לאחי" ואמה - כיון שמת לפני החלוקה.

ג) עפ"י תשובה הנ"ל, צ"ע סדר הפסוקים - למה נאמר מקודם ויוצא העבד כלי כסף גו' לפני ויאכלו וישתו.

בנוגע להמבואר בלקו"ש הנ"ל, הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לציין: "הערה לאחר זמן: המבואר בלקו"ש הנ"ל אינו גלאטיק - שמי מעכבו לתת מתנה חשובה (והי' לו עשרה גמליס וכו')".

בנוגע לשאלה ב' - הואיל לומר "יש לומר שמהפסוק ויאמר אחי" ואמה הכרח יותר גדול להפירוש ברש"י "הי' רוצה לעכב וכו'" מכמו הנאמר לפני זה "ומגדנות נתן לאחי" ולאמה".

ד) לסעיף 3 שבתשובה הנ"ל -

צ"ע: כשישבו להשלחן לאכול, הרי: א) לא ידעו אז בכלל שבדעתו של אליעזר לדבר ולספר איזה סיפור שהוא. ב) אפילו כשאמר לא אכל עד אם דברתי - לא ידעו שכוונתו להציע שידון עבור בתם רבקה. ג) למרות שרבקה היתה אז רק בת שלש שנים, הרי ידעה כבר לשמור את עצמה (כד, טז); וברש"י שם, למרות שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע ולא למדה ממעשיהם (פרש"י ר"פ תולדות), היינו שהיתה בת דעת. ד) למחרת כבר שאלו דעתה אם מסכימה היא על השידוך.

הרב יהודא ליב גראנער

- ברוקלין נ.י. -

ב. בהמשך להנדפס בגליון ק"י, השאלה דמהמשך הכתובים נא-נד בפרשת חיי שרה משמע שרבקה כן נוכחה בעת דיבורו של אליעזר.

חשובת כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ז וז"ל "אמרתי וכו"ב פעמים - שכשיש קושיא, ובפרט קלאץ קושיא, לראות: 1) בכתוב, 2) בפרש"י, 3) לשאול בן חמש למקרא - אולי מעיקרא ליכא.

ובנדו"ד: 1) מפורש: ויוצא גו' ובגדים (ולא שהי' מונח על השלחן הנערך לאכילתו) גו' ולאמה ולא לבתואל, כי לאחר ויען לבן ובתואל בא מלאך והמיתו (ולדעתו - הומת בתואל וכל השאר ממשיכים במו"מ כו' וכ"ז על השלחן ובהמשך אחד!).
2) פרש"י (כד, מז) שינה הסדר - איך אפשרי בנוכחיות רבקה?
3) כשמדברים בענין הכי חשוב יקראו לנערה בת ג' ומבית אמה שתשחת! (ובפרט שלא ידעו שאודותה מדובר)."

באתי להעיר:

בכללות - למאי נפ"מ בעצם הענין שהמלאך פעלה על רבקה אם דברו בנוכחיותה או לא, כי אפי' אם היתה שם עדיין היתה צריכה להשיב אם תלך או לא, ולא מצינו שמי שהוא דיבר אלי' לפעול זה.

ובפרטות ועל סדר החשובה - 1) מנין ההכרח בויוצא גו' ובגדים שהיתה במקום אחר הרי לכאו' אפ"ל שנתן לרבקה בחדר האוכל ורבקה לקחם מיד לחדרה.

אם יש הכרח מולאמה ולא לבתואל שבתואל כבר מת למה לא פרש"י זה כאן, ולא פירש זה עד בהמשך למה שקרה ביום המחרת, ובעצם הענין למה אפ"ל שמסיבה צדדית לא נתן לבתואל (דלא חפס אצלו מקום וכו' וכפי' המפרשים) ועוד וג"ז עיקר דא"כ בזמן קצר מהתחלה הלילה (פסוק יא) עד זמן השינה (נד) שינה בתואל דעתו מ-לא נוכל דבר אילך... הנה רבקה לפניך, עד שהי' רוצה לעכב בכל החוקף עד שעצה היחידה לזה הי' שבא מלאך והמיתו.

וגם דכ"ז מיוסד עפ"י ההדגשה שאליעזר נתיירא שבתואל וועט זיך צו כאפען צו א ווארט כדי לבטל השידוך ומנין ההכרח לזה בפש"מ.

2) למה לא אפשר בנוכחיות רבקה, הלא כבר ראה בה שהיא טוב עין ומנומסת, וא"כ לא היתה קופצת בתוך דבריו לסותרם, ואפי' לאחרי גמר דבוריו למאי נפ"מ לה שינוי הסדר, ובפרט שבעת הנתינה לא שאלה ע"ז, ואפי' את"ל שבעת הנתינה לא הבינה שזהו מחמת שידוך ועכשיו בגמר הדיבור תבין, הרי מזה גופא שאליעזר לא חשש שתשאל ע"ז (ואפי' לאחרי הסכמתה על השידוך שייך השאלה) משמע שבטח בברכה אברהם דישלח מלאכו לפניך, וא"כ למה לא יבטח ע"ז עכשיו (ומה שלא בטח בהנוגע לבהואל ולבן הוא כהדגשת כ"ק אדמו"ר שליט"א בברכה אברהם הי' רק

בהנוגע לרבקה) ואולי אפ"ל שבטח ע"ז רק באם תשאל היא ואז ישיב לה אבל אם ישאלו הם (ובמילא אם היא שואלת בנוכחותם) לא, ולא בטח שהיא לא תשאל כלל ודו"ק.

(3) מאותו הסברה עצמה כשדברו מענין הכי חשות אודות רבקה מוכרח שקראו לאמה של רבקה שתשתתף, וא"כ מה הפלא עם רבקה בעיתו אחרי אמה, ובפשטות הרי בית אמה לא הי' הבית ששם אכלה ושנתה רבקה, וכפרש"י (כח) לישב בו למלאכתו, ובפשטות הרי מלאכת האשה (וכפי שהבין חמש למקרא רואה בחייו הפרטים) הוא הפנת האוכל (וצרכי הבית). והנה בפשטות הכתובים הרי אז הי' זמן ארוחת הערב (יא) ואשר לכך הלכה רבקה בעד מים, וא"כ אם רבקה היתה עוסקת בהכנת האוכל וסידור השולחנות ובודאי רבקה שהיתה עוזרת במלאכה כבדה לשאוב מים מחוץ לעיר, היתה עוזרת גם במלאכת הסדור גם ההגישה להשולחן היא מלאכת האשה (וכפי שרואה בחייו הפרטים ועי' פרש"י לעיל יט, כו) וממילא כשוישם לפניו לאכול הרי בפשטות היתה זאת רבקה ואמה (ואין להקשות מלעיל (בראשית ט, יח) בפרש"י הנה באהל דהרי שם הם אכלו בחוץ. תחת העץ אבל כאן הרי ויבא האיש הביתה (לד).

ולאחרי כל הנ"ל הנה לכאור' יש ראי' שרבקה אכן נוכחה בעת הדיבור, דבאם לאו למה כששאלו מאתה החלכי עם האיש לא בארו לה פירוש השאלה דהוא לנשואין, ואפי' אם נאמר שהלשון הזה הי' מורגל ביניהם וידעה מהו פירוש הדברים הרי עדיין לא אמרו לה עם מי היא משדכת עם אליעזר או אדניו (כבר ידעה הימנו עי' פסוקים כז-כח) ומיצחק לא ידעה כלל, ומאד קשה לאמר שהם היו רוצים לאמר אבל הניא קפצה בתוך הדברים ששמעה כבר מהמלאך - היפך פשוטו של ענין שהמלאך פעל בלתי ידיעה כלל ואמרה אלך, כי זהו היפך הנימוס.

גם באתי להעיר באיזו דיוקים בפרשה זו הנוגעים בענין הנ"ל, (1) בפסוק כב, ויקח האיש גו' ושני צמידים על ידי', למה לא פירש הכתוב שהניחם עלי' ובפרט על הנזם מזה היא הוכחת רש"י בפסוק שלאח"ז שלאחר שנתן לה שאלה.

(2) בפרש"י בפסוק כג, לאחר שנתן לה שאלה, מנין ההכרח דלמא אין מוקדם ומאוחר בתורה וכפי' רש"י לעיל יח, ג, (כפי שהרגישו כבר המפרשים) ובפרט שעפ"י פירש"י הנה בפרשתנו גופא בפסוקים כט-ל אין מוקדם ומאוחר.

(3) בפרש"י בפסוק כח, ואין הבת מגדת אלא לאמה, להעיר מהכתוב אח"ז וכשכעו את דברי רבקה, ואולי הי' ג"כ בבית אמה.

(4) בפרש"י בפסוק מז, ויאמרו היאך נתת וכו' למה לא פירש שנתן לה להראות שהוא עשיר (עי' רש"י כט) או עכ"פ עבד עשיר או בפשטות יותר מאחר שהיא גילה לו חסד נתן לה מחנה (ועשיר נותן מהנה גדולה) ושמעתי מתרצים שמהנחת אלו מורים על סבלונות (ועי' פרש"י לעיל בראשית ה, ד) אבל בפשט"מ אין הכרח (עי' רש"י דברים כא, יג).

גם יש להעיר עפ"י ביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א מובן הדיוק הנוסף באותו כתוב דאליעזר הוסיף והצליח דרכך מה שלא אמר כן אברהם דהרי בברכת אברהם אין שייך שיברך את אליעזר בהצלחה משא"כ עם הוא רק אתך אזי אליעזר צריך ברכה (וגם ע"ז אפ"ל דיש בכלל מאתיים מנה).

א' מאנ"ש .
- ברוקלין נ.י. -

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ג. בלקו"ש חט"ו פ' תולדות א. מבאר דעבודתו של אברהם - היא באופן של מלמעלה למטה, ומבאר ענין העבודה מלמעלה למטה, ובאותו ו' וז"ל: בני המשכה מלמעלה למטה ווערט דער "מטה" באווירקט און באליוכטן פון דעם "מעלה" אבער ניט מצד שינוי גידרו פון דעם "מטה" גופא, ובנדו"ד, בא אברהם ען: דאס וואס די ערביים כו' האבען אויסגערופן "א-ל עולם" איז ניט גיווען זייער אן אויפטו, אז מצד זייער מהות האבן זיי געהאלטן דערביי, נאר "ויקריא" - אברהם האט זיי געמאכט "אויסרופן", דאס איז פעולתו באופן אז עס איז זיך מתייחס צו אברהם ע"ל.

און דעריבער, אע"פ אז אברהם האט געפועלט אויף די ערביים אז "יכירו גדולתו" - זיינען זיי דורכדעם ניט "אויפגעהויבן" גיווארן פון זייער נידעריקייט, מצד זייער מציאות זיינען זיי געבליבן "מטה" און די זעלבע ערביים ווי פריער עכ"ל.

ובאותו ח' ממשיך וכותב וז"ל: מצד ענינו של אברהם, המשכה מלמעלה למטה, קומט אויס, אז אויך ווען זיינע "תולדות" זיינען בבחי' "מטה" - א "בן האמה", ביז אז "יצא לתרבות רעה" - קומט און דערלאנגט אויך דארטן אברהם'ס השפעה, און איז פועל אויף אים תשובה צו טאן... וויבאלד אבער אז דאס איז אינגאנצן די השפעה ופעולה פון אברהם (ו"משמת אברהם נפל") - איז ער דורכדעם ניט אויפגעהויבן געווארן צו דרגת אברהם: מצד זיין מציאות איז ער "יצא" ו"נפרד" פון אברהם, ובמילא קען ער ניט זיין דער יורש פון אברהם, ובפרט לויטן ביאור אז א יורש איז די מציאות המוריש. עכ"ל. ובהערה 49 כותב וז"ל... משא"כ ישמעאל ש"ברי' דאברהם הוה ברי' דקדישא הוה" - הרי זהו ענינו ומציאות לבטא ענינו של אברהם, שה"מעלה" מאיר את ה"מטה" (גם במקום המטה), ולכן פועל עליו לשוב כו'. וכן בהערה 52 כותב וז"ל... ואף שהי' צדיק גם לאחר מות אברהם - הרי זה גופא הוא מצד קדושת אברהם שבו (להיותו בנו).

יוצא מכל הנ"ל שאע"פ שישמעאל הי' בנו של אברהם, מ"מ

נפרד - מאברהם, וזה שעשה תשובה היינו משום שענינו ומציאותו לבטא, ענינו של אברהם שהמעלה מאיר במטה (ומצד קדושת אברהם שבו), אך עצם ענינו של ישמעאל - הוא בחי' מטה.

ובליקוט פ' תולדות ש.ז. אות ג' כותב שבגילוי יש ישמעאל יותר שייכות לאברהם - מאשר שיש מיצחק - לאברהם, כיון שישמעאל הוא בקו חסד כמו אברהם - רק הוא חסד דקליפה - ונילקח מאברהם בדרך יצא ממנו, ומקשה בהערה 27 וז"ל ולכאו' לאחר שעשה תשובה - ה"ה חסד דקדושה. וצ"ע.

ולא זכיתי להביין הקושי' - כיון שבלקו"ש חט"ו מבאר שאע"פ שישמעאל עשה תשובה הרי זה רק לבטא ענינו של אברהם שהמעלה מאיר את המטה, (ומצד קדושת אברהם שבו) אך ישמעאל מצד עצמו הוא בחי' מטה, וא"כ אינה מובנת הקושיא - דלאחר שעשה תשובה ה"ה חסד דקדושה - כיון שמה שהוא חסד דקדושה אין זה מצד ענינו של ישמעאל, אלא מצד ענינו של אברהם.

מנחם מענדל גליצנשטיין
- תות"ל 885 -

ד. בענין הנ"ל, לפענ"ד ההערה הנ"ל אינה קושיא, כי אדרבה ה"ז מחזק הנאמר בפנים שישמעאל יש לו יותר שייכות לאברהם, וזהו מה שמעיר בהערה כי בפנים אומר שישמעאל הוא כמו אברהם רק שהוא חסד דקליפה, וע"ז אומר בהערה שלכאו' יכולים לומר שלאחר שעשה תשובה ה"ה חסד דקדושה והיינו שיש לו עוד יותר שייכות לאברהם, ורק שמסיים ע"ז וצ"ע" והיינו שצריך לעיין אם שייך לומר כן.

הרב פנחס קארץ
- משפיע בישיבה -

ה. במה שהעיר הת' י.ז.ו. על המבו' בליקוט חיי שרה ש.ז. אות ג: שלשון התנאים הוא מקוצר לגבי לשון האמוראים.

וכ' ע"ז הנ"ל "ויש להעיר על זה ממחלוקת ט"ז ונקודת הכסף ביו"ד סי' ל"ו סעי' ח'" והביא שם דהט"ז מקשה "והא קמ"ל אמורא צריך לפרש דבריו תנא א"צ לפרש דבריו וכאן היתה איפכא" והנקודת הכסף כ' ע"ז וז"ל ומה שהקשה מדלא פירש רב נחמן דבריו כו' כהאי גוונא אשכחן טובא בש"ס, עכ"ד.

מזה משמע שהוא לומד שהט"ז והש"ך חולקים בעצם הכלל ד"אמורא צריך לפרש דבריו", ולא משמע כן, הא' דהט"ז מביא "קיי"ל" א"כ משמע שזהו כלל מהקודמים וא"כ איך יחלוק הש"ך על הכלל הב' דהלשון של הש"ך הוא "כה"ג אשכחן טובא מש"ס שזה הלשון גופא מורה שזהו לא כרגיל רק שאשכחן טובא והיינו שיש הרבה יוצאים מהכלל. ולכן אין להקשות אם נמצא שהאמורא לא פירש דבריו כמו שהקשה הט"ז. וכך משמע מהלשון של הפרי מגדים במשבצות זהב ש"ך י"ד גם מצינו שהאמורא סתם דבריו,

ובמילא מובן שאין מכאן הערה על המבו' בהשיחה.

הרב פנחס קארף

- משפיע בישיבה -

ו. בלקוטי שיחות ח"א פ' תולדות ע' 45 אומר שם כ"ק אדמו"ר שליט"א, "אברהם האט זיך מל געווען צו 99 יאר, אויך דער ענין בר מצוה צו 13 יאר, איז ניט געווען ביי אברהם'ען, עס זיינען פאראן פארשידענע דיעות אין רז"ל וועגן אברהם'ען ווען האט ער דערקענט דער באשעפער: צו דריי יאר, צו פערציק , צו אכט און פערציק אבער ניט צו דרייצן.

נשאלת השאלה לפי הדיעה שאנחנו אומרים שאברהם הכיר את בוראו בגיל ד' א"כ מדוע ענין הבר מצוה בגיל 13 לא הי' אצלו.

אברהם ישעי' הולצבורג

ז. בגליון ו' (ק"ט) אות א' מביא הת' י.ש. קלמנסון

דבלקו"ש חיי שרה ח"ה (ב) מביא הפירוש"י עה"פ כג, ט ("המכפלה בית ועלי' על גביו, דבר אחר שכפולה בזוגות"). ובס"ו מבאר למה צריך רש"י להביא פירוש הב', כי לפירוש הא' קשה למה הי' צריך אברהם לתת שני סמנים, א' המכפלה - בית ועלי' על גביו. ב' "אשר בקצה שדהו!" ולכן מבין רש"י פירוש הב' "שכפולה בזוגות" משום שעל ידי פירוש זה מסביר הטעם למה הי' צריך אברהם לומר "המכפלה" - כי על ידי הוספה זו הסביר הטעם למה רוצה דוקא מערה זו. ע"כ.

והקשה הנ"ל דאפילו לפירוש הב', הגם דהי' צריך לומר המכפלה מ"מ למה הוסיף (סימן הב') "אשר בקצה שדהו".

ואולי אפשר לבאר בד"א. א. מי אומר דהמערה היתה מפורסמת אצל בני חת, אולי זה לא הי' מפורסם, ולכן אמר אברהם אשר בקצה שדהו כדי לתת להם סימן לאיזה מערה כוונתו. ב. אפילו את"ל שכן הי' מפורסם אז היא הנותנת אם הי' אומר רק "מערת מכפלה בלז אשר בקצה שדהו" מאין היו יודעים זה, דכל כוונתו הוא משום הזוגות, אולי זהו הסימן דהמערה שהיא כפולה וזהו הסימן הכי טוב. לכן אמר גם "אשר בקצה שדהו" לסימן, שבזה מדגיש שמה שאמר מערת המכפלה הוא לטעם. וד"ל.

נג.

ח. בלקו"ש ח' י' פרשת נח (ג) ע' 32 מסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א ש"לפ"ז אם נאמר שבא"י לא ירד המבול - גם אם זרמו לשם המים מהארצות סביבה - בפשטות קלו שם המים לפני שאר הארצות כנ"ל. (עמוד 31): מובן שבמקום שלא היתה ירידת המבול וגם לא בקיעת מעינות תהום רבה. לא היו מים רבים כ"כ וגם

לא תגבורת המים ובמילא לא חצרו המים כ"כ בחוך (עומק) האדמה וכו'. בודאי ששם בלו המים קודם לשאר המקומות. וא"כ למה נחה התיבה בהרי אררט דוקא. ולא לפני"ז בא"י."

וא"מ הרי המים בסכעס יורדים ממקום גבוה למקום נמוך. (כמוסף בשיחה סעיף ב). וא"כ אף שהמים בא"י חלחלו ונספגו באדמה מהר יותר בכ"ז זרמו המים מגור הארצות והושוו גובה פני המים בא"י משאר הארצות, וא"כ מה ההכרח שתנות בא"י ולא בהרי אררט, לכאן ה' אפשר להסביר שכוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א היתה היות והמים זרמו ובאו לשם מהארצות סביבה נסחפה התיבה בזרם ונשארה מעל א"י. אה"נ הרי אררט הגבוהים מא"י נתגלו מעל פני המים לפני א"י אולם, היות ובסיבת הזרמים התיבה שהיתה מעל א"י, לא נחה עד שנחשפה א"י ויבשה. אולם א"א לומר כן דהרי (בלשונו הק') אומר כ"ק אדמו"ר שליט"א "וא"כ בפשטות קלו המים לפני שאר הארצות כנ"ל. וא"כ למה נחה התיבה בהרי אררט דוקא ולא לפני זה - בא"י". ויוצא לענינינו שצריכה היתה א"י להתשף ממים לפני שאר הארצות וא"מ כנ"ל.

ר' עופר מיוצובניק
הת' יהושע ליפשיץ
ש י ח ו ת

ט. בגליון ז' (קי) שאל י.י.ל. דבהתוועדות ש"פ חגי שרה ש.ז. הקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א עה"פ ויאמר אלי ה' אשר התהלכתי לפניו ישלח מלאכו אתך והצליח דרכך גו' (כד, מ) כיון דדברי אברהם לאליעזר נאמר "... ישלח מלאכו לפניך ..." (שם ז') צ"ל מדוע שינה אליעזר מדברי אברהם ואמר "ישלח מלאכו אתך"?

וביאר כ"ק אד"ש שעפ"י ההסבר של רש"י בפ' נח (ח"ט) בחילוק הלשונות ד"אח האלוקים התהלך נח" ו"אשר התהלכתי לפניו" מובן החילוק בין "ישלח מלאכו אתך" ל"וישלח מלאכו לפניך".

"לפניך היינו שהמלאך פועל פעולתו קודם ביאת אליעזר. ו"אתך" פי' שהמלאך הולך יחד עם אליעזר ומסייעו לפעול שליחותו. ומאחר שאליעזר ידע מעמדם ומצבם של לבן ובחואל לא יכל לומר להם כלשון אברהם ישלח מלאכו לפניך דהיינו שהמלאך יבוא לפניו - כי אז יאמרו לו לדברין המלאך כבר פעל את פעולתו וא"כ לשם מה אתה מדבר אחנו. ולכן ה' מוכרח לשנות ולומר להם שאברהם אמר לו ישלח מלאכו אתך"

והקשה י.י.ל. דאה"נ שרש"י לא צריך לפרש ההבדל בין הפירוש דאתך ולפניך, מטעם שמסתמך על פי' בפ' נח, אך עדיין אינו מובן מדוע רש"י לא פירש שאליעזר שינה מדברי אברהם מטעם שפחד שיתפסוהו בדבריו כפי שפירש אה"כ (בפסוק מז') בנוגע לשינוי הסדר שאמר שנתן החכשיטים לאחר ששאלה בח מי היא?

אך אמנם לפי המשך השיחה הנ"ל (הנחה בלה"ק אות לד) הכל יובן.

שכתב שם: שהן אמת שאליעזר לא הי' יכול לומר שאברהם אמר לו ה' גו' ישלח מלאכו לפניך - אבל עדיין אינו מובן כיצד הי' יכול אליעזר לומר להם שאברהם אמר ה' גו' ישלח מלאכו אתך בידעו שאברהם לא אמר זאת?!

והביאור כזה: בדברי אברהם ה' גו' ישלח מלאכו לפניך נכלל גם הענין ד"ישלח מלאכו אתך" כי יש בכלל מאתיים מנה.

וכמובן בפשטות שגם כאשר המלאך הולך לפניו ופועל

פעולתו קודם ביאתו - הרי הוא נשאר שם עד גמר ומילוי

השליחות, כדי שיוכל לסייע לו במקרה הצורך.

ועפ"ז מובן שאליעזר אמר להם רק חלק מדברי אברהם - "ישלח מלאכו אתך" (שזה נכלל בדברי אברהם), ולא סיפר להם שאברהם הוסיף עוד יותר באומרו "ישלח מלאכו לפניך" (מסעם האמור לעיל) עד כאן חוכן השיחה בנוגע לעניינינו.

ועתה אין מקום לשאול מדוע רש"י לא פירש מדוע שינה

אליעזר מדברי אברהם. בשלמא לקמן (בפסוק מז') שאליעזר אמר

שנתן לה ותכשיטים לאחר ששאלה בת מי היא שזה לא הי' כך שואל

רש"י מדוע שינה ואמר דבר שאינו נכון. אמנם פה לא קשה לבן

חמש למקרא מדוע אליעזר אמר ישלח מלאכו אתך ולא אמר שאברהם

הוסיף גם לפניך. משום שזה פשוט שכשמספרים דבר מספרים רק

הנקודות החשובות ומחסירים מה שלא נוגע ובפרט כשיש סיבה לא

לספר. כמו כאן כדי שלא יחפסוהו בדבריו.

ודוגמא לדבר, אליעזר אמר וישביעני אדוניי לאמור גו'

(כד, לז') ולא סיפר שאברהם אמר לו שים נא ירך תחת ירכי

(כ"ד, ב) רואים שכשמספרים דבר יתכן שיחסירו איזה פרט.

יוסף יצחק הלוי קירש

- תות"ל - 885 -

י. בשיחה קודש דש"פ חיי שרה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א דמה

שמבואר (מנחות ל, א, שו"ע יו"ד סי' ע"ר סעי' א') דאם הגיה

אות אחת בס"ת הרי זה כאילו כתבו, אין זה רק אם הי' טעות

ותיקנו, אלא גם אם הגיה ולא מצא בו שום טעות, ונתגלה שהס"ת

הי' כשר מעיקרא, הרי זה כאילו כתבו, דכיון דלפני ההגהה

אי אפשר לקרות בו, ובפרט אם הי' בו ג' טעויות, דאסור לקרות

בו עד שיגיהנו (שם סי' רע"ט סעי' ג') א"כ כשמגיהו ה"ז

כאילו כתבו, כיון דע"י הגהתו נעשה הס"ת כשר לקרות בו.

ושמעתי מקשים ע"ז דהרי לשון הרמ"א שם הוא "או שקנה

והוא הי' מוטעה והגיהו הרי זה כאילו כתבו" ועי' ג"כ בהגהות

מיימונית הל' ס"ת היש פ"ז דמיירי באדם הלוקח ס"ת מוטעה,

ויש להוסיף ג"כ במה שכתב בבני יונה שם וז"ל: וכן בשתיחה מוטעת וסרח להגיה אפי' אות אחת שהיתה נפסלת בו ה"ז קיים מצוותו שהרי היתה פסולה והוא השתדל להביאה למצותה, עכ"ל. דמכל זה לכאור' משמע שהיתה מוטעה בפועל והוא תיקנה, ובזה אמרינן דהוה כאילו כתבו כיון שתיקן גוף הס"ת, ואם איתא כנ"ל, הי' להט לומר יותר, דלאו דוקא אם היתה מוטעה, אלא אפי' בספק מוטעה, שצריכה הגהה, ה"ז כאילו כתבו?

ואולי אפשר לומר בזה, דהנה בהא דאמרינן דאם הגיה ה"ז כאילו כתבו, יש בזה ב' פירושים: (א) פירוש החוס' במנחות שם בד"ה אם הגיה וז"ל: פ"י בס"ת שלקח מן השוק לא נחשב עוד כחוסף מצוה שהי' אצל חבירו בעבירה שהי' משהה ספר שאינו מוגה ומעלין על זה כאילו כתבו עכ"ל, וכן הוא במרדכי בהלכות קטנות סי' תתקנ"ז וז"ל: פ"י הר"ר"י מפליזא דאלקח מן השוק קאי, לפי שעתה לא חסר חבירו מצוה, רק אדרבה עבירה היתה להשהות בכיתו ס"ת שאינו מוגה משום אל תשכן וגו' הרי זכה בקנייתו ובהגחתו וזיכה חבירו שהצילו מן העבירה ועיקר, עכ"ל. וכן הוא בדרכי משה יו"ד שם, וכן בסמ"ג מ"ע כ"ד ועוד.

דלפי פירוש זה, הטעם דאמרינן דהוה כאילו כתבו אינן זה מצד דכיון דהכשיר הס"ת, לכן ה"ז כאילו כתבו, אלא דמיירי דו' בקנה ספר מחבירו, ואם הי' זה ספר מוגה אמרינן דעשה שלא כהו' בקנייתו, כיון שחטף מצוה מחבירו, (ועי' בכלי חמדה פ"י וילך דר"ל דהוה מצוה הבאה בעבירה, כיון דהמכירה הי' באיסור, עיי' אבל כשהס"ת הי' באיסור אצל חבירו מחמת שהי' מוטעה, ואסור להשהותו, הנה בזה אמרינן דעשה כהוגן בקנייתו, כי זיכה את חבירו שלא יעבור על איסור, ולכן בנדו"ז שפיר קיים מצוותו ע"י קני', ועי' בס"ז שם סק"א שלמדו מזה דאם לקח ס"ת מוגה של ישראל מן הנכרי, ולא הגיה בו כלום ג"כ קיים מצוותו כאילו כתבו, כיון דאינו כחוסף מצוה, כי אדרבה עשה כהוגן שלקחו מנכרי, עיי"ש. הרי מפורש בזה הטעם דהוה כאילו כתבו, דאי"ז מחמת עצם ההגהה דה"ז כגומר הס"ת, אלא מחמת שעשה כהוגן בקנייתו, (ולדיעה זו אינן המצוה בגוף הכתיבה, אלא יוצאים גם ע"י קנין אם הי' כהוגן) והגהה הוא רק בכדי שאצלו יהי' הס"ת ספר מוגה.

(ב) פירוש לפי שיטת הרמב"ם (הל' ס"ת ריש פ"ז), דאינן לפי כנ"ל דקאי דוקא אם קנאו והי' באיסור אצל חבירו, דהרי הרמב"ם בהל' ס"ת שם לא הזכיר כלל הך דין דאם קנה הרי זה כחוסף מצו מן השוק, וכן כתב אם הגיה סתם, ונראה דלא גרס בגמ' "אם הגי בן" כגירסת החוס', דמ"בנו" משמע שבא בהמשך ללעיל מיני' דקאי על הס"ת שקנה מן השוק (ועי' אור הישר מנחות שם) וכן כתב "כא כתבו בולן" לא כמ"ש החוס' כאילו כתבו סתם, ועכצ"ל דהרמב"ם מפרש הטעם בזה, דכיון דלפני הגהתו לא הי' הספר בכשרותו, ועל ידו נעשה ס"ת כשר במילא ה"ז כאילו כתבו כולו, וכן פ"י

בנחל אשכול ריש הל' ס"ח בשיטת הרמב"ם, וכך בס' נתיבות הקודש מנחות שם לפי הרמב"ם, וכך בס' אהל משה ח"א סי' ט"ז אות ב' (וכתב דמה שהביא בהגהות מיימונית כנ"ל כפי התוס' אין כוונתו דזה לפי שיטת הרמב"ם אלא שיטת התוס'), וזהו ע"ד דמצינו לגבי שבת דאף בדכתיבה בעינן ב' אותיות, מ"מ אם משלים ספר חייב גם באות אחת כמבואר בשבת קד, ב, (ועי' בזה בס' יסנדי ישורון ח"ה ע' מח באריכות משום אחשבי' וכו', ועי' ג"כ בס' דברי מנחם ח"ב סי' כ"ב אות ו' דר"ל דאם מגיה אות בספר, אפי' אם עדיין לא נגמרה הספר ה"ז כמשלים וחייב, ומדייק זה מהמאירי עיי"ש), ועד"ז מצינו לענין קנין חזקה בב"ב נג, ב, הבונה פלטרין בנכסי הגר ובא אחר והעמיד דלתות קנה, כיון שהוא גמר הבנין, ה"ז נחשב כאילו עשה כל הבנין, ועד"ז הכא כיון דע"י הגהתו הכשיר הוא הס"ת, הרי זה נחשב כאילו כתב כולו, (ואפ"ל דהרמב"ם לשיטתי', דבס"ת המצוה היא גוף הכתיבה כמבואר בלקו"ש חגה"ש אשתקד, לכך לא סב"ל כפי' התוס' הנ"ל דיוצאים מצד הקני' אם הוא כהוגן, אלא בעינן לכתיבה דוקא).

ועפי"ז אפשר לומר דלפי פירוש הא' הדין דכאילו כתבו הוא רק אם הי' ספר תורה מוטעה בפועל, כפי ששמע כנ"ל ברמ"א וכו', כי הנה בהדין דאסור להשהות ספר שאינו מוגה (כתובות יט, ב) מבואר בשטמ"ק שם דזהו "כשיש בו טעויות בחסר ויתיר והשמטת תיבות וכיוצא" עיי"ש, ומשמע מזה דהאיסור להשהות הוא דוקא כשיש שם ודאי טעות, (ואפ"ל דדוקא זה נקרא עולה אבל כשמצא אצלו ס"ת שעדיין אינו מוגה, אף בדודאי צריך הגהה וכו' מ"מ ליכא בזה איסור ועבירה להשהותו, (ועי' בבני יונה סי' רע"ט סעי' א' דגבי ודאי טעות כתב הלשון אסור, ולגבי ספק טעות לא כתב שאסור להשהותו, וצ"ע), ואף דבנוגע לקריאה ברבים הנה ס"ת שיצא מידי הסופר אין קורין בו עד שיגיהו אותה, ואין מחזיקין שהוא בלי טעות, כמבואר בבני יונה שם סעי' ד' (מובא בשם תשובת הרשב"א (ראה מקדש מעט שם ס"ק ל"א)), ועי' ג"כ בשו"ת הרשב"א ח"א סי' אלף נ"ו, דס"ת היוצא מידי הסופר שכיהי שם טעויות, ועד"ז בס"ת שנמצאו בו ג' טעויות כנ"ל (ועי' ג"כ בתשובת הרשב"א ח"ז סי' רפ"ז) הנה אפ"ל דכ"ז הוא בנוגע לקרות ברבים, אבל בנוגע להאיסור להשהות משום עולה, משמע בשטמ"ק הנ"ל דזהו רק כשיש שם בודאי טעויות.

ואף דהלשון הוא דאסור להשהות ספר שאינו מוגה, אפשר לומר דהפי' הוא שיש שם טעות וצריך תיקון, ועד' דאמרינן בשבת קד, ב, הגיה אות אחת חייב, ושם הפי' שתיקן אות אחת כמבואר בגמ' שם, וא"כ גם הכא אפ"ל כן.

ולפי"ז מובן היטב מ"ש הרמ"א והגהמ"י דדין זה דהמגיה כאילו כתבו הוא בספר מוטעה, דמשמע שהי' שם טעות, כי דוקא אז יש איסור לחבירו להשהותו כנ"ל, ובמילא ע"י קנייתו עשה כהוגן, אבל אם לא הי' שם טעות, לא אמרינן בזה כאילו כתבו, כיון דליכא איסור להשהותו במילא שוב עשה שלא כהוגן.

אבל לפי פירוש הרמב"ם הנ"ל דכאילו כתבו הוא משום שגמר הס"ת והכשירו, הנה לפי"ז אפ"ל דאפי"כ כשהגיה ולפועל לא תיקן כלום, כיון דסוכ"ס הי' איסור לקרות בו, במילא חסר עי"ז בהחפצו: דס"ת, וכיון דע"י הגהתו אפשר לקרות בו, הרי זה כאילו כתבו כולו.

ואפשר להביא דוגמא לזה במה שחקר הגרי"ע בספר אתוון דאורייתא (כלל ו) בגדר איסור דמאי, אם האוכל דמאי עבר על איסור דוקא אם הע"ה באמת לא עישרו בפועל, אבל אם באמת עישרו לא עבר האוכל על שום איסור, או דכיון דבפועל אסרוהו לאכול, הנה אף אם באמת הי' מעושר מ"מ עבר על האיסור, כי נעשה דבר איסור בעצם.

ומביא ראיה אלימחא לאופן הב' מהא דמבואר בחולין ו, א, ר' זירא ור' אסי איקלעי לפונדקא אייתי לקמיהו ביצימ המצומקו ביין ר' זירא לא אכל ור' אסי אכל א"ל ר' זירא לר' אסי ולא חייש מר לתערובות דמאי א"ל לאו אדעתאי (שכחתי) א"ר זירא אפשר גזרו על התערובות דמאי ומסתייע מילתא דר' אסי למיכל איסורא השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם צדיקים עצמן לכ"ש נפק דק ואשכח (דלא גזרו על תערובות דמאי) כו' עיי"ש בגמ', ונראה מזה דאפי"כ אם באמת עישר הע"ה את הדמאי עכ"ז ה"ל איסור בעצם אם האוכל לא ידע שעישר, דאל"כ מאי קשיא לי' לר' זירא דהשתא בהמתן של צדיקים וכו' דילמא שמרו מן השמי את ר' אסי ממכשול באמת, והזמינו לו יין כזה אשר עישרו הע"ה באמת, וא"כ ליכא רק מחשבת עבירה, וא"כ כיון דר' אסי הי' שוגג וכמו שאמר לאו אדעתאי א"כ שוב לא הי' שם עבירה ומכשול כלל ומאי קשיא לי השתא וכו', ועכצ"ל דמה שלא נודע לנו בני אדם שעישרו הע"ה הוה איסור בעצם אף אם עישרו באמת, עיי"ש.

וא"כ אפ"ל דכמו שם אף שהאיסור לאכלו הוא משום דדילמא לא עישרו, מ"מ כיון שאסרוהו לאכול נעשה זה איסור בעצם, א"כ ע"ד בנדו"ד דכיון דלפועל אסור לקרות בו בלי הגהה, יש כאן חסרון בהס"ת, וכיון דע"י הגהתו אפשר לקרות בו במילא ה"ז כאילו כתבו כולו, אפי"כ שלא הוצרך לתקן כלום. (ומרובה מדה טובה וכו' דכ"ש דהוה כאילו כתבו כולו).

ועי' ג"כ בלקו"ש חי"ז פ' תזריע (ב) לגבי כשהוא חי קולו א' כו' שספק קרבן נעשה קרבן בעצם. אבל באמת בנוגע למ"ש הרמ"א לכאו' אין לחרץ כפי הנ"ל, דהן אמת דבדרכי משה הביא שיטת התוס', אבל הרי ברמ"א הנ"ל שבשו"ע, הוא מציין להב"י בשם הנמ"י, והנמ"י כתב הטעם בזה: "לפי שיש למדת הרחמים לומר כשם שתיקן זה כך אם הי' מוצא טעיות רבות הי' מחקן אותם" נמצא דאין זה כפירוש התוס', ועי' בב"י שפי' אפי' אות אחת "שהי' בו טעות ותיקנו".

אמנם הרי גם פי' זה אינו כפי' הנ"ל בהרמב"ם, מצד שהכשיר הס"ת, ורק לפי' זה נתבאר דגם כשהגיה ולא תיקן כלום, כיון דלפועל הכשיר הס"ת הרי זה ככתבו כולו.

ומ"ש הת' י.ז.ו.ו. שי' בגליון הקדום סי' י' בנוגע אם הגיה ס"ה בשבת ונמצא שהי' כשר, דעי"ז אפשר לקרות בו, שיהא כאן חיוב משום מכה בפטיש, הנה אפ"ל דלענין שבת שאני דבעינן שיעשה מלאכה בפועל כמ"ש לא תעשה מלאכה וגו', וכשעושה בפועל שייך לומר ע"ז אחשבי' וכו' (עי' ביסודי ישורון הנ"ל), אבל בלי עשיית מלאכה בפועל, בודאי לא שייך שיתחייב משום לא תעשה מלאכה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

יא. בגליון העבר אות ט"ו העירותי דבהשיחת דש"פ חוקת ה' תשמ"א (הנחת בלה"ק בלחי מוגה) מביא דאין תחומין למעלה מי"ט, בקרוץ רכבת, וז"ל: ואפילו לגבי המשך הנסיעה בשבת - יש מקום לשקו"פ אם יש איסור מן התורה על נסיעה בקרוץ רכבת, מאחר שמקום הישיבה למעלה מי"ט אין איסור תחומין.

ובשו"ע אדה"ז מובא. דאם יש ד"ס על ד"ס וכיון שנוח תשמיש הליכתו אין ספק שהילוך גמור הוא והרי זה כמהלך בארץ. וזהו לכאור' גם לגבי קרוץ רכבת, א"כ יש כן איסור תחומין?

העירני ח"א דאף דבהלכה פסקינן כמ"ש אדה"ז די ש כן איסור תחומין, מכל אכתי מצינו דיעות החולקים ע"ז, (ראה רשב"ם עירובין מג, א, בתוד"ה הלכה. מאירי שם. אור זרוע, סימן רמ"ו, ועוד). וא"כ אפ"ל דזהו הכוונה שיש שקו"ט אם יש בזה איסור תחומין למע' מעשרה.

נ.ג.

ש ו נ ו ת

יב. בהקדמת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע לקונטרס התפלה, מסופר שבשעת שנוסדה ישיבת "תומכי תמימים", ביום א' ט"ו אלול תרנ"ז, נמסרה הדרכה התלמידים "על ידי שנים מזקני אנ"ש, האחד החסיד והעובד ר' חנוך הענדל ז"ל... אשר על ידו הופקד משמרת לימוד דא"ח וההדרכה של תלמידי תומכי - תמימים יצ"ו אשר בליובאוויטש, ומשנהו החסיד והמשכיל ר' שמואל גרונוס ז"ל... אשר על ידו הופקד משמרת לימוד דא"ח וההדרכה של פלוגת תלמידי ישיבת תומכי - תמימים יצ"ו בעיר זעמבין פלך מינסק".

לכאור' נראה מרהיטת הלשון, שהישיבה נפתחה תחילה בשני סניפים: א) בליובאוויטש שעלי' הופקד הרח"ה. ב) בזעמבין שעלי' הופקד הרש"ג.

אך לאחר העיון במקורות נראה להסיק, שבאותה שעה נפתח רק הסניף שבזעמבין, ואילו תפקידו של הרח"ה בליובאוויטש עדיין טעון בירור מדוקדק.

בכל האגרות שהגיעו אלינו מהימים ההם לא נזכר כלל הסניף שבליובאוויטש - רק זה שבזעמבין:

(א) אגרת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, לבנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, כ"ו שבט תר"ס: בדבר זעמבין אל הצטער ח"ו מהעדר ההכנסה, בטח יעזור השא"ת.

(ב) אגרת מיום ה'נ"ל לר' ישעי' ברלין מריגא: בשנה העברה בהיותו בפ"ב נדב ב" על זעמבין ד' פעמים ח"י רו"כ, ומהנכון שיעשה כן גם בשנה זו... לפי מה שכותב לי בני שי" אין הכנסה כלל בזה"ז על עסק זעמבין.

(ג) אגרת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, אל הרב אליעזר משה מאדיעווסקי, כ"ג טבת תר"ס: ועתה הואלתי נא לדבר אודות עסקי זעמבין... וזאת למועדל כי עסק זעמבין באשר הם עומדים במצב זה צריכים מחשת אלפים רו"כ לכל הפחות לשנה... להתיישב בכל הדברים הנ"ל אודות עסקי זעמבין.

(ד) אגרת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, להרש"ז סלוניס, יום ב' וארא תר"ס: עסק זעמבין הולך בטוב ת"ל בכל הפרטים בגו"ר... ויש יותר מחמשי" שי נערים היושבי' ולומדי' בשקידה רבה ועצומה וששה אברכים שי'.

(ה) באגרת כ"ה מנ"א תרפ"ד, אל הר"ד שיפריץ, מספר בפרטיות ע"ד תו"ת וסניפי' (האראדישץ, שצעדריץ), ומסיים: והתחלת המוסד הי' רק מט"ו בחורים שי' ומושבם (נ"ח) בעיר זעמבין תחת השגחת הרב החסיד רש"ג ז"ל אסתרמאן, ומהם הושתה הארץ.

(ו) התמים ח"א ע" כ"ד: ביום השלישי טו"ב אלול בחר הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק בשמונה תלמידים הראשונים, ומסר אותם על יד החסיד הנודע ר' שמואל גרונוס נ"ע אסתרמאן... אחרי המועדים נסעו התלמידים עם מורם הרש"ג לעיר זעמבין, וישבו שם משך שנה תמימה, ובמשך השנה נתופסו עוד כעשרה תלמידים [ומכאן בא מספר הממוצע הנ"ל "ט"ו בחורים"].

(ז) גם בהקדמת קונ" התפלה מזכיר את מספר התלמידים "בשנה הראשונה, תרנ"ח, היו כעשרים תלמידים" שכנראה הכוונה למספר י"ח שנאספו בזעמבין עד סוף השנה, שהוא מספר הסמוך לעשרים; וא"כ אינו מזכיר את תלמידי ליובאוויטש.

ע"פ כהנ"ל מוטלת עלינו החובה לברר מה הי' תפקידו של ר' חנוך הענדל ז"ל, ומי הם תלמידי תו"ת אשר בליובאוויטש שהופקדו על ידו.

[באמת רואים אנו שחילק בהקדמת קונ" התפלה בין תפקידו של הרש"ג שעל ידו הופקד משמרת לימוד דא"ח וההדרכה של פלוגת תלמידי ישיבת תו"ת, ובין תפקידו של הרח"ה שע"י הופקד משמרת כו' תלמידי תו"ת - בהשמטה מכוונת של תיבת "פלוגת", כי לא היתה אז "פלוגת" בחורים הלומדים בסניף ליובאוויטש].

אלא א"כ מה הי' תפקידו של הרח"ה? מספר לנו בזה תלמידו - הר"ר שרגא פיינויש זאלמאנאב (החמים ח"א ע"פ) שהרח"ה כבר עבד עבודה זו בשנת תרנ"ה, וכשבא הרש"פ ללמוד לליובאוויטש, ולמד בפ"ע שיעור עיונו בגפ"ה, נגש אליו הרח"ה, ביקשו לבקרו בביתו, ולבוא ללימוד התניא שלו. ומאז קירבו והורה לו את הדרך העולה בית - אל.

ומתוכן הדברים נראה שזאת היתה עבודתו גם בשנים שלאחר תרנ"ז, ולכן לא נמסרה לו פלוגת תלמידים מיוחדת, אלא רק מי שבא ללמוד לליובאוויטש, באופן זמני או קבוע, הי' הרח"ה מופקד על משמרת לימודו והדרכתו.

סדר זה לא דרש הוצאות מיוחדות. ובשעה שבא כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע (שנתמנה ע"י אביו למנהל פועל של הישיבה) לפרט את החוצאות הגדולות, לא מצא לנחוץ להזכיר (את הבחורים הלומדים ע"ד עצמם בליובאוויטש) אלא את הישיבה בזעמבין, ששם היו גם ההוצאות של אש"ל התלמידים מוסלגות על ההנהלה.

* * *

ר' חנוך הענדיל ע"ה נפטר בט" טבת תר"ס, ונתמנה במקומו הרשב"צ (החמים שם). באותו חורף נתמנה הר"ר זאב וואלף לעוויטין למשיגה (אגרת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, לבנו כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, חורף תר"ס). ובשנת תרס"א אנו מוצאים משפיע נוסף - "הר"ל" (אגרת הנדפסת בסוף הכתב והמכתב), ולאח"ז גם הר"ר מיכאל בלינר ר' משה מזעמבין והריי"ק זעליגסאן (קונ" עה"ח ע" עז"); וכ"ז בליובאוויטש - מלבד הסניף שבזעמבין שנשאר בו הר"ר שמואל גרונוס עד תרס"ה.

גם באגרת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (לרי"מ בעזפאלאוו מפאלטאווא, בדר"ח תמוז תרס"ג) מזכיר את ההוצאות של שלשת הסניפים שבאותה תקופה: "בדבר תו"ת הי' הדוחק גדול מאד... ועוד עתה מגיע הרבה בזעמבין והאראדישץ וגם בפה". הסניף שבזעמבין נוסד בתרנ"ז כנ"ל. הסניף שבהאראדישץ נוסד בתרס"א, כמסופר באגרת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע (לר"ד שיפריין, כ"ה מנ"א תרפ"ד): "ובשנת תרס"א נוסד מערכה מיוחדת בעיר הסמוכה לליובאוויטש (האראדישץ) ובה התפתח המוסד על כל סניפיו". אך מתי ואיך נוסדה המחלקה שבליובאוויטש? ואעורר את קוראי הגליון לעיין בזה ולחוות דעתם,

הרב שלום דובער לויך

- ברוקלין נ.י. -

הערות להיום יום

יג. ה' כסלו "והנה סולם מוצב ארצה - תפלה היא כולם ההתקשרות של הנשמה באלקות. והגם שהוא מוצב ארצה, התחלת התפלה היא בהודאה לבד, אבל וראשו מגיע השמימה, בבחי' ביטול עצמי, אבל בא לזה ע"י הקדמת ההשגה וההבנה בפסוקי דזמרא ברכות ק"ש וק"ש",

להעיר שזה מפרשת השבוע (בתחילתו). ושייכותו ליום זה דוקא - שהרי ביום זה אומרים בשיעור תהלים א' מהקאפיטלעך שאומרים בתור דחלחל התפלה - מזמור שיר חנוכת הבית גו' שמסיים "לעולם אודר" (הודאה).

ו' כסלו "אאמו"ר אמר: קריאח שמע שעל המטה איז, אין זעיר אנפין, ווי דער ווידוי וואס קודם צאח הנשמה מהגוף, נאר יעמאלט גייט מען שוין אינגאנצען אוועק פון יריד, און עס ענדיגט זיך שוין דער מסחר פון היום לעשותם, און אין קשעהמ"ט פון יעדער נאכט האלט מען נאך אין מיטן יריד, און מען קען נאך אויפטאן."

ראה שיעור חומש דיום זה: וינהג אח כל מקנהו ואח כל רכשו גו' (היינו מהעסק שלו עם צאן לבן) אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארס גו'.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -

לזכות

התמים משה אהרן שיחיו
לרגלי הכנסו לעול המצות
ביום ו' ר"ח כסלו ה'תשמ"ב

ולזכות

אחיו מרדכי צבי, יצחק, בן ציון ויוסף שיחיו
אחותיו צבי, שרה וחנה שיחיו

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' דוד נחמן וזוג' עטל שיחיו

קראסניאנסקי